

POSTANOWIENIE

Dnia 15 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania T. T.

od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji

o wysokość emerytury policyjnej,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 15 czerwca 2023 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z dnia 7 marca 2022 r., sygn. akt III AUa 755/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza od T. T. na rzecz Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Decyzją z 4 sierpnia 2017 r., [...], o ponownym ustaleniu wysokości emerytury, Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, na podstawie art. 15c w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej

Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 708 ze zm.; dalej ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy) oraz na podstawie otrzymanej z IPN informacji Nr [...] z dnia [...] maja 2017 r., w punkcie pierwszym, ponownie ustalił od 1 października 2017 r. T. T. wysokość emerytury. Natomiast w punkcie drugim tejże decyzji poinformował, że od 1 października 2017 r. wysokość miesięcznego świadczenia wraz z przysługującymi wzrostami i dodatkami wynosi kwotę 1.551,76 zł, a po potrąceniach 1.299,10 zł.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy poinformował, że podstawę wymiaru świadczenia stanowi kwota 4.614,50 zł, a emerytura stanowi 47,60% podstawy wymiaru. W punkcie szóstym decyzji wskazano, że łączna wysokość emerytury stanowi 47,60% podstawy wymiaru i wynosi kwotę 2.196,50 zł. W punkcie dziewiątym wskazano, że ustalona w punkcie szóstym wysokość emerytury jest wyższa od kwoty 2.069,02 zł, tj. przeciętnej emerytury ogłoszonej przez Prezesa ZUS, wobec tego wysokość emerytury ogranicza się do kwoty 2.069,02 zł. Emeryturę w punkcie 12. zmniejszono z powodu osiągania przychodów w kwocie przekraczającej 130% przeciętnego wynagrodzenia o kwotę 517,26 zł.

W związku z powyższym wysokość miesięcznego świadczenia wraz z przysługującymi wzrostami i dodatkami ustalono na kwotę 1.551,76 zł bez opodatkowania, a po potrąceniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki na podatek dochodowy, ustalono wysokość emerytury do wypłaty na kwotę 1.299,10 zł.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu, wyrokiem z dnia 19 lutego 2021 r., oddalił odwołanie T. T. od powyższej decyzji i rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, wyrokiem z dnia 7 marca 2022 r., oddalił apelację odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego i orzekł o kosztach postępowania.

W sprawie ustalono, że odwołujący się, po ukończeniu studiów, od 1 września 1984 r. podjął pracę w organach SB. Od samego początku pracował w Wojewódzkim Urzędzie Spraw Wewnętrznych w sekcji I Wydz. „T” WUSWŚ. W okresie od listopada do grudnia 1984 r. uczęszczał do Szkoły Podoficerskiej, po której otrzymał stopień kaprała. W celu pogłębiania zagadnień natury technicznej, w [...] 1986 r. skończył miesięczny, specjalistyczny kurs w Departamencie Techniki MSW w W.. Za

aktywność zawodową oraz społeczno-polityczną w [...] 1986 r. został mianowany na stanowisko inspektora wydziału „T”. Rozkazem personalnym z dnia [...] listopada 1986 r. wnioskodawca został mianowany na Inspektora Sekcji II „T”. W okresie od [...] listopada 1986 r. do [...] lipca 1987 r. był słuchaczem Oficerskiego Studium Poddyplomowego Akademii Spraw Wewnętrznych w Ś. na kursie Służby Bezpieczeństwa. W dniu [...] sierpnia 1987 r. został mianowany funkcjonariuszem stałym. Miał też przyznany dodatek operacyjny w wysokości 1.500 zł z dniem 1 października 1987 r. W Wojewódzkim Urzędzie Spraw Wewnętrznych w sekcji I Wydz. „T” WUSWŚ, odwołujący się pracował do [...] kwietnia 1990 r. W okresie od [...] kwietnia 1990 r. do [...] grudnia 1991 r. był zatrudniony w Komendzie Wojewódzkiej Policji we W. Od [...] grudnia 1991 r. do [...] grudnia 1999 r. odwołujący się został zatrudniony w delegaturze Urzędu Ochrony Państwa W.

Wydział „T”, w którym odwołujący się był zatrudniony, zajmował się kontrolą korespondencji i rozmów telefonicznych. Do zakresu działania Wydziału „T” SB należały również instalacja podsłuchu telefonicznego oraz podsłuchu i podglądu w pomieszczeniach, dokumentacja fotograficzna i filmowa, tajne przeszukania, legalizacja operacyjna oraz radiokontrola. W ramach obowiązków służbowych odwołujący się, jak sam zeznał, „kontrolował tego, kogo polecono”, „podsłuchiwanie” polegało więc na odtwarzaniu nagranych na taśmie magnetofonowej rozmów poszczególnych osób, które oznaczano jako „obiekty”. Z dokumentacji IPN oraz opisu przebiegu służby wynika, że działalność wnioskodawcy na rzecz organów służby bezpieczeństwa cechowała się zaangażowaniem, zaś sam wnioskodawca dał się poznać jako zaangażowany pracownik, wykazujący się operatywnością i ofiarnością na odcinku pracy z osobowymi źródłami informacji, a jego działalność na tym polu była oceniana przez przełożonych jako przynosząca sukcesy.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że oczywiste jest, że tego rodzaju działania były instrumentalnie podporządkowane celom Służby Bezpieczeństwa jako całości. Były zatem wymierzone w osoby prowadzące działalność opozycyjną, sprzeciwiające się ustrojowi komunistycznemu oraz opowiadające się za niepodległością i demokratycznym charakterem Państwa Polskiego.

Sąd Apelacyjny ocenił, że odwołujący się pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13b ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym

funkcjonariuszy a w konsekwencji miały do niego zastosowanie rygory przewidziane w art. 15c tej ustawy. Nie ma wątpliwości, że w katalogu z art. 13b ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy znalazła się formacja, w której służbę pełnił wnioskodawca w okresie od 1 września 1984 r. do 31 lipca 1990 r., tj. zatrudnienie na stanowisku w sekcji I Wydziału „T” w Wojewódzkim Urzędzie Spraw Wewnętrznych, a następnie inspektora sekcji II Wydziału „T” (od [...] listopada 1986 r.), oraz funkcjonariusza stałego Urzędu (od [...] sierpnia 1987 r.).

Sąd Apelacyjny przywołał uchwałę składu siedmiu sędziów z dnia 16 września 2020 r., w sprawie III UZP 1/20 (OSNP 2021 nr 3, poz. 28), w której Sąd Najwyższy wskazał, że kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa zawarte w art. 13b ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, z uwzględnieniem indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka. Sąd Apelacyjny podzielił to stanowisko Sądu Najwyższego, podkreślając, że nie ma odpowiedzialności zbiorowej, a odpowiedzialności osoby nie można odrywać od jej indywidualnych czynów w czasie pełnienia służby przed 1990 r. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, charakter jednostek, w których wnioskodawca pełnił służbę jako funkcjonariusz SB, wskazuje, że była to służba na rzecz totalitarnego państwa. Wnioskodawca pełnił w rzeczywistości rolę ogniwa w działalności służb państwa totalitarnego. Nie zajmował wprawdzie w strukturze SB kluczowej pozycji, ale był jednym z niezbędnych ogniw tej struktury. Działalność polegająca na podsłuchu rozmów i kontroli korespondencji osób zagrażających interesom władzy była typowa dla totalitarnych elementów ustroju realnego socjalizmu. Działania te były bezprawne, godziły w podstawowe prawa i wolności obywatelskie, a racją ich podejmowania było jedynie zabezpieczenie bytu ustroju komunistycznego, który został narzucony siłą narodowi polskiemu. Sam fakt wykonywania czynności o opisanym charakterze, w ramach Wydziału „T” Służby Bezpieczeństwa, tworzy, w ocenie Sądu Apelacyjnego, domniemanie faktyczne służby na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, którego odwołujący się nie obalił.

Sąd Apelacyjny wyraził także pogląd, że nietrafny pozostaje zarzut naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 8 ust. 2 Konstytucji RP przez jego niezastosowanie

i błędne przyjęcie, że sąd powszechny nie jest władny rozstrzygać w kwestii zgodności z Konstytucją RP przepisów, na których oparł się organ rentowy, wydając zaskarżoną decyzję. Wystarczająca dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy była bowiem prokonstytucyjna wykładnia omawianych przepisów ustawy zaopatrzeniowej, która prowadzi do zaakceptowanego wyżej wniosku, że kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa” zawarte w art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, z uwzględnieniem indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka. Jak wskazał Sąd Najwyższy w powołanej wyżej uchwale z dnia 16 września 2020 r., III UZP 1/20, przyjęcie wykładni prokonstytucyjnej nie krzyżuje kompetencji sądu z Trybunałem Konstytucyjnym, bowiem za pomocą tego zabiegu obok normy ustawowej, zastosowana zostanie norma konstytucyjna jako dyrektywa interpretacyjna, sprzyjając tym samym wykładni ustawy w zgodzie z Konstytucją. Przy uwzględnieniu takiej wykładni, istnieją jednak, jak wyżej wskazano, podstawy do przyjęcia, że odwołujący się pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, co stanowiło przesłankę zastosowania stosownych przepisów ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku odwołujący się zarzucił:

1. rażące i mające istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku naruszenie przepisów postępowania, a to art. 382 k.p.c. w związku z art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c., a także art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c., polegające na dokonaniu wadliwej kontroli instancyjnej wyroku Sądu pierwszej instancji i nierozważeniu całokształtu okoliczności ujawnionych w toku postępowania oraz fragmentarycznej, jednostronnej i wybiórczej analizie oraz ocenie zgromadzonego materiału dowodowego, nieodpowiadającej kryteriom wynikającym z treści wskazanych przepisów postępowania cywilnego, w wyniku której Sąd drugiej instancji podzielił ocenę ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, wskazując, że odwołujący się pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa;

2. rażące i mające istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku naruszenie prawa materialnego, a to art. 15 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu

emerytalnym funkcjonariuszy, przez jego niezastosowanie, podczas gdy w ustalonym stanie faktycznym nie sposób stwierdzić, aby T. T. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa;

3. rażące i mające istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku naruszenie prawa materialnego, a to art. 8 ust. 2 w związku z art. 178 Konstytucji RP, przez niezastosowanie przez Sąd rozproszonej kontroli konstytucyjności i błędne przyjęcie, że sąd powszechny nie jest władny rozstrzygać w kwestii zgodności z Konstytucją RP przepisów, na których oparł się organ rentowy, podczas gdy w związku z oczekiwaniem na orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego w sprawie o sygn. akt P 4/18, który od kilku lat nie wydał rozstrzygnięcia w zakresie konstytucyjności przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, sąd rozpoznający sprawę obowiązany jest do oceny konstytucyjności przepisu ustawy w ramach ustalania, który przepis obowiązującego prawa będzie zastosowany do rozstrzygnięcia danego stanu faktycznego w indywidualnej sprawie.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na występowanie w niniejszej sprawie istotnych zagadnień prawnych.

Pierwsze zagadnienie ma zmierzać do ustalenia, czy sąd rozpoznający sprawę z odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji może odmówić rozpoznania sprawy w oparciu o art. 8 i art. 178 Konstytucji RP, określające podległość sądów przepisom ustaw i Konstytucji i zaniechać analizy danego przepisu ustawy w połączeniu z treścią przepisów ustawy zasadniczej; dystansowanie się od wskazanego obowiązku, może prowadzić bowiem do rozstrzygnięcia sprawy na podstawie przepisu niekonstytucyjnego, a zatem niezgodnego z prawem; konieczne zatem jest wyjaśnienie kompetencji sądów powszechnych do bezpośredniego stosowania Konstytucji w kontekście uprawnienia obejmującego nie tylko dokonywanie tzw.

prokonstytucyjnej wykładni stanowiącej podstawę konkretnego rozstrzygnięcia przepisów, ale także możliwości wykorzystywania swoistej kompetencji derogacyjnej, umożliwiającej odmowę zastosowania określonego przepisu w zakresie sprzecznym z Konstytucją.

Kolejnym istotnym zagadnieniem prawnym występującym w sprawie jest okoliczność, „iż Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w treści uzasadnienia powołał się na treść uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 r., sygn. akt III UZP 1/20, ze wskazaniem, że w całości podziela twierdzenia wywiedzione w uchwale, natomiast w realiach sprawy nie dokonał oceny służby wnioskodawcy pod kątem naruszania podstawowych praw i wolności człowieka. Taki sposób postępowania sądów powszechnych może doprowadzić do faktycznej utraty znaczenia uchwały Sądu Najwyższego, a powoływanie na jej treść będzie miało charakter wyłącznie pozorny. Zagadnieniem prawnym jest ustalenie, w jaki sposób sądy powszechne są związane stwierdzeniem, że kryterium służby na rzecz totalitarnego państwa powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka i jaki winien być zakres badania wskazanej okoliczności przez sądy powszechne”.

Trzecim istotnym zagadnieniem prawnym występującym w sprawie, jest ustalenie, czy zasadne jest obniżenie funkcjonariuszom części wysokości emerytury wypracowanej już po zwolnieniu ze służby do kwoty przeciętnej wysokości emerytury ogłoszonej przez Prezesa ZUS, tj. do kwoty 2069,02 brutto. Praca wykonywana przez wnioskodawcę po zwolnieniu z organów Policji i UOP formalnie zwiększa wysługę lat, ale faktycznie nie ma wpływu na wysokość kwoty wypłaty emerytury. Doprowadziło to do tego, że ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym z 16 grudnia 2016 r. nie tylko niesłusznie obniżyła wnioskodawcy wskaźnik podstawy wymiaru z 0,7% na 0%, ale również pozbawiła go części emerytury wypracowanej już w demokratycznej Polsce, także w instytucjach i podmiotach cywilnych.

Skarżący stwierdził także, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, bowiem „prawidłowa analiza prawno-historyczna, wskazuje, że Wydział „T” w którym służbę pełnił wnioskodawca, był usytuowany w strukturze Komendy Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej i był pionem pomocniczym Służby Bezpieczeństwa oraz pionów operacyjnych Milicji

Obywatelskiej, a więc nie sposób traktować służby w tym wydziale jako służby na rzecz totalitarnego państwa, w szczególności w świetle indywidualnego przebiegu służby wnioskodawcy”.

Skarżący powołał się również na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, podkreślając, że w świetle liczby odwołań od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji zmniejszających wysokość emerytur i rent byłym funkcjonariuszom pełniącym służbę na rzecz totalitarnego państwa na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r., w celu zapewnienia spójności orzecznictwa zasadne jest sprecyzowanie kryteriów pozwalających na odróżnienie „służby na rzecz totalitarnego państwa” od innych rodzajów służby, pełnionych w latach 1945 – 1990 r. Rozbieżności w tym zakresie istnieją w samym Sądzie Apelacyjnym we Wrocławiu, który przykładowo w wyrokach III AUa 1586/21, III AUa 1120/21, III AUa 712/21 oraz III AUa 1107/21 odmiennie ocenił charakter służby w Wydziale „T” i wydał wyrok korzystny dla odwołującego się.

Organ rentowy, w odpowiedzi na skargę, wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie od skarżącego na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Przez istotne zagadnienie prawne należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie chodzi o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Musi więc ono pozostawać w związku ze sprawą (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003), co oznacza, że jego rozstrzygnięcie będzie miało znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243 oraz z 19 września 2013 r., I PK 98/13, LEX nr 1555051).

Z kolei przesłanka w postaci potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów występuje wtedy, gdy określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni bądź gdy jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK104/08, LEX nr 424365, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231).

Należy też podkreślić, że przepis mający być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego (także w ramach istotnego zagadnienia prawnego) musi należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211; z dnia 28 lutego 2012 r., I PK 122/11, LEX nr 1215113), gdyż nie może stanowić okoliczności uzasadniającej wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej konieczność rozstrzygnięcia problemu prawnego dotyczącego określonego przepisu, którego naruszenie

nie jest podstawą tej skargi. Zgodnie bowiem z art. 398¹³ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw. Niemożliwe jest więc przyjęcie skargi do rozpoznania ze względu na okoliczności, które wykraczają poza podstawy tego środka zaskarżenia, a więc nie mogą być uwzględnione przy jego rozpoznaniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2014 r., II PK 287/13, LEX nr 2008658; z dnia 23 września 2008 r., I PK 80/08, LEX nr 784907; z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243).

W tym kontekście należy zwrócić uwagę, że przedstawiane zagadnienia prawne nie mają oparcia w podstawach kasacyjnych, w których nie zarzucono naruszenia: art. 13b ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, w którym zawarty został katalog jednostek, w których służbę uznaje się za służbę na rzecz totalitarnego państwa, art. 15c ust. 1 i 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (pierwszy dotyczący „wyzerowania” podstawy wymiaru za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, drugi - dotyczący ograniczenia świadczenia do kwoty przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych). Wykładni tych właśnie przepisów wymagałby przedstawione zagadnienia prawne, także w kontekście ich zgodności z Konstytucją.

Tak samo rzecz się ma z potrzebą wykładni przepisów i sprecyzowaniu kryteriów pozwalających na odróżnienie „służby na rzecz totalitarnego państwa” od innych rodzajów służby, pełnionych w latach 1945 - 1990 r., bowiem wykładni musiałby podlegać art. 13b ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy.

Z przedstawionych wyżej względów skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona, bowiem wskazane wyżej braki w podstawach kasacyjnych powodują, że nie mogłaby ona wzruszyć zaskarżonego wyroku. Przy czym podkreślić należy, że w skardze powołany został art. 15 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (jako ten, który miałby mieć zastosowanie). Tymczasem przed wydaniem zaskarżonej decyzji odwołujący się, co sam przyznaje w skardze, miał ustaloną wysokość świadczenia na podstawie art. 15b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, który utracił moc na podstawie ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji,

Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2016 r., poz. 2270), która jednocześnie dodała art. 13b i 13c oraz 15c do ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy - stanowiące podstawę do dalszego obniżenia świadczeń, które to przepisy zastosowano wobec odwołującego się.

Ubocznie dodać można, że w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2023 r. w sprawie II USKP 120/22 (LEX nr 3506736) wyrażono pogląd, że:

1. prawodawca wprowadził do ustawy zaopatrzeniowej dwa mechanizmy korygujące wysokość emerytur funkcjonariuszy pełniących służbę na rzecz totalitarnego państwa; pierwszy z nich „zeruje” tak kwalifikowane lata, drugi zaś obniża wysokość świadczenia do przeciętnej emerytury przysługującej w powszechnym systemie ubezpieczenia,

2. sąd ma prawo do zweryfikowania zgodności z Konstytucją rozwiązań zawartych w art. 15c ust. 1 pkt 1 i art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy wobec wieloletniej, autodestruktywnej bezczynności Trybunału Konstytucyjnego w sprawach o dokonanie kontroli konstytucyjności art. 13b i art. 15c tej ustawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2022 r., III USKP 145/21, OSNP 2022 nr 11, poz. 113),

3. istota „gilotyny” umieszczonej w art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, paradoksalnie jest wymierzona przede wszystkim w funkcjonariuszy, którzy pomyślnie przeszli weryfikację w 1990 r. i w kolejnych latach służyli wolnej Polsce,

4. obniżanie świadczenia do pułapu przeciętnej emerytury (art. 15c ust. 3), gdy wysokość „ponad” ten wskaźnik została wypracowana po 1990 r.:

1. w sposób oczywisty narusza art. 32 ust. 1 ust. 2 Konstytucji RP;
2. godzi w art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji RP;

3. narusza prawo do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP;

4. okoliczności te (z punktu 4.) samoistnie przemawiają za odmową zastosowania art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy,

5. zastosowanie art. 15c ust. 3 o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy wywołuje przypadkowy i nieproporcjonalny skutek,

6. art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy narusza model wyznaczony przez art. 2 Konstytucji RP,

7. „wyzerowanie lat służby” (art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy) jest środkiem proporcjonalnym w stosunku do funkcjonariuszy, których lata służby przypadają przed zmianami zapoczątkowanymi w 1989 r.,

8. krytyczna ocena art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy nie prowadzi do uznania niezgodności tego przepisu z Konstytucją RP – nie ma możliwości jednoznacznego zakwalifikowania tego przepisu jako pozostającego w opozycji do wzorca wskazanego w art. 2 Konstytucji RP.

W konsekwencji kwestia zastosowania w niniejszej sprawie art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy budzi poważne wątpliwości, lecz nie mogłaby zostać poddana kontroli Sądu Najwyższego z powodów przedstawionych wyżej.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398⁹ oraz art. 108 § 1 i art. 98 § 1 k.p.c. w związku art. 398²¹ k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.).

[as]

(G.Z.)

